

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Cont. Corr. Post. No 11-3118
IZKljučno ZASTOPSTVO za oglašje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbija vsak dan čisto ponedeljska
Narodna mala mesecina št. 18-
in inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Je-
trom« št. 36.58.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Concentramenti nemici efficacemente battuti

Attività di elementi esploranti lungo il confine libico-tunisino — 20 apparecchi abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 10 febbraio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 991:

Attività di elementi esploranti lungo il confine libico-tunisino.

Ammassamenti di automezzi e concentramenti di truppe sono stati battuti con buon risultato da reparti dell'aviazione dell'Asse.

Nel settore tunisino tiri di molestia delle opposte artiglierie.

Una formazione aerea avversaria ha bombardato intensamente Kairouan (Tuni-

sia), facendo numerose vittime tra la popolazione; la caccia germanica ha abbattuto in combattimenti sedici apparecchi.

Bombe dirompenti ed incendiarie sono state sganciate su alcuni paesi del litorale calabro-jonico, su Marina e sulla città di Trapani: limitati i danni; non ancora precisate le perdite.

Nel cielo di Trapani le artiglierie contro-aeree italo-germaniche centravano 4 velivoli che precipitavano uno a Nord della città, un altro in mare presso le Isole Egadi, un terzo in contrada Blandino ed il quarto a Sud di Paceco.

Uspešno uničevanje sovražnih zbirališč

Delovanje izvidniških oddelkov vzdolž libijsko-tuniske meje — 20 letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 10. februarja naslednje 991. vojno poročilo:

Delovanje izvidniških elementov vzdolž libijsko-tuniske meje.

Oddelki osnega letalstva s zbijali zbirališča motornih vozil in čet z dobrim uspehom.

V tuniskem odseku motilni streli objestronskega topništva.

Sovražni letalski oddelek je močno bombardiral Kairouan (Tunis), pri čemer je povzročil številne žrtve med prebivalstvom. Nemški lovci so v spopadih sestrelili 16 sovražnih letal.

Na nekaterih krajih kalabrijsko-jonske obale so bile odvrgne rušiline in zažigalne bombe, prav tako na Marino in na mesto Trapani. Povzročena je bila omejena škoda, izgube pa niso še ugotovljene.

V zraku nad Trapanjem je italijansko-nemško protiletalsko topništvo zadelo štiri letala, izmed katerih je eno padlo na zemljo severno od mesta, neko drugo v morje v višini otokov Egadi, tretje v kraju Blandino in četrto južno od Paceca.

Za Domovino so padli Januarski seznam izgub

Rim, 9. febr. s. Glavni stan italijanskih Oboroženih sil objavlja:

Izgube v mesecu januarju in one, ki niso bile vštete v prejšnjih seznamih, glede katerih so prišle do 31. januarja predpisane listine in imenske označbe, so:

Vojstva in Milica: Severna Afrika: padlih 440, ranjenih 592, pogrešenih 4520. Rusija: seznam padlih v operacijah na vzhodni fronti se ugotavlja glede imenskih označb; ranjenih je bilo 10.285, pogrešenih 27.000. Balkan in ostalo zasedeno ozemlje: padlih 251, ranjenih 415, pogrešenih 57. Ozemlje Italije: padlih 26, ranjenih 25. Mornarica: padlih 131, ranjenih 324, pogrešenih 867.

Letalstvo: padlih 75, ranjenih 110, pogrešenih 108.

Japonski uspehi na južnem Pacifiku Na Salomonskem otočju in na Novi Gvineji so japonske oborožene sile v celoti dosegle svoje cilje in prizadevale sovražniku hude izgube

Tokio 9. febr. s. Japonski glavni stan poroča, da so japonske vojaške in mornariške sile v skupni Salomonskih otokih in Novi Gvineji od preteklega poletja uničile 25.000 sovražnikov, sestrelile 230 nasprotnih letal, razdejale 30 topov in razdejale ali zažgale 25 oklepnih avtomobilov. Japonske vojaške in mornariške sile v južnem Pacifiku so od preteklega poletja poslane edine na Salomonske otoke in na Novo Gvinejo ter so zasedle strateške postojanke in onemogele sovražne protinapade in tako postavile temelje za nove operacije.

Poveljstvo dodaja, da so japonske čete, ki so napredovale proti Buni na Novi Gvineji, da bi olajšale prejem nove operacije, kljub številnim premoči sovražnika strle žilav sovražni odpor. Ob koncu januarja so se te čete po zaključitvi svoje misije premestile na druge točke. Enako se je zgodilo s silami, ki so imele nalogo čiščiti operacije na otoku Guadalcanaru v skupni Salomonskih otokih. Povsod so japonske sile stalno in močno pritiskali na sovražne sile, ki so bile na ta način zadžane da se je lahko izvedla premostitev japonskih oddelkov v največjem redu.

Japonske izgube v teh operacijah so bile 16.773 padlih v borbi ali umrli za posledicami dobljenih ran ter 139 letal, ki so se vrpla na sovražne objekte in se niso več vrnila. Japonske izgube so torej zdajka manjše od izgub, ki so bile zadane sovražniku.

Tri angleška letala sestreljena nad Rangunom

Tokio, 9. febr. s. Med večernim napadom na Rangun je angleško letalstvo izgubilo tri bombnike, katere je sestrelilo protiletalsko topništvo, v letalskih dvobojih pa je bilo sestreljenih ali hudo poškodovanih 6 nadaljnjih letal.

Novi japonski proračun

Tokio, 9. febr. s. Japonski tisk poroča, da bodo razpisana državna posojila za 21 milijard in 420 milijonov jenov. Listi podčrtavajo nadalje, da znaša redni in izredni proračun za novo proračunsko dobo 36 milijard in 36 milijonov jenov za 11 milijard 342 milijonov več

Odbiti sovjetski napadi na Kavkazu

Ob zgornjem Doncu in zapadno od Oskola so bile sovjetske čete zavrnjene proti vzhodu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. febr. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Hudi obrambni boji v južnem delu vzhodne fronte so se tudi večerj nadaljevali z nezmanjšano silo. V žilavi obrambi so bile sovjetskim četam v številnih napadih prizadete hude izgube.

Po oživilju bojne delovanja na zapadnem Kavkazu so bili zavrjeni vsi sovražniški napadi, deloma podprti tudi z oklopnimi oddelki.

Na področju zgornjega Donca in zapadno od Oskolskega odseka niso nemške divizije na več mestih ustavile samo sovražnikovega napredovanja, temveč so vrgle sovjetske čete, ki so utrpele hude izgube, proti vzhodu. Pri tem je bil sovražni konjeniški polk uničen skoraj do zadnjega. V teh borbah sta se p. sebo odlikovali 161. in 45. pehotna divizija.

V srednjem odseku in v severnem odseku vzhodne fronte je potekel dan v splošnem mirno.

Na severnoafriški fronti samo krajevno topniško in izvidniško delovanje. Strmo glavna letala so uspešno obstrlevala sovražne baterije na tuniskem visokogorju. Pri dnevnih poletih nad pristanišče Bono so nemška bojna letala zadela s težkimi bombami velik, tovrno ladjo in razdejala več skladišč. V letalskih bojih so nemški lovci sestrelili 16 sovražnih letal.

Posamezni angleški bombniki so izvedli preteklo noč neučinkovite vzemirjevalne polete nad nemško zapadno ozemlje.

Nemška bojna letala so bombardirala večerj več krajev v južni in vzhodni Angliji.

Moč in pomen nemškega obrambnega sistema

Berlin, 10. febr. s. Znano je, da se nemški obrambni sistem na vzhodnem bojišču v sedanjih srtih borbah opira predvsem na utrjene postojanke, ki so dobro oborožene in močno zasedene in ob katerih se mora streti, kakor se je dogodilo to pot, siloviti sunek napadajočih sovjetskih množic. Pogosto napadajo te postojanke, ki so seveda razpršene po širnem ozemlju in druga od druge oddaljene po več desetih kilometrov, številne močnejše sovražne sile, kakor so začasno osamljene postojanke glavnih bojnih črt. To je seveda v naprej predvideno, kajti namen teh osamljenih obrambnih otokov je ta, da zaposlujejo čim večje število sovražnih sil za čim daljši čas.

»Völkischer Beobachter« objavlja danes vojno poročilo, ki pripoveduje med drugim o zmagoviti akciji na eni izmed takšnih postojank, kjer je bila nemška napadalna skupina pod poveljstvom generala Kreisinga, bivšega poveljnika padalskega zbora, ki je operiral pri Rotterdamu. General Kreising in njegovi ljudje so branili eno izmed takšnih popolnoma obkroženih postojank 22 dni, čeprav so jim stale nasproti močnejše sovjetske sile, in so končno v zori 23. dne prebili obkolitev. Po več dneh srlih in nepretrganih bojih s sovražnikom, ki je navzlic izgubi ozemlja trikrat povrsti strnil obroč okrog hrabre nemške posadke, se je nemškim vojakom posrečilo doseči glavnino četi, ki so se med tem v popolnem redu umaknile na nove obrambne postojanke. Posadka, ki je razpolagala z letališčem, je bila sestavljena iz planinskih čet, ki so bile popolnoma opremljene in s številnimi baterijami srednjega kalibra in protiletalskimi topovi.

Kakor se doznava, je Hitler odlikoval generala Kreisinga z železnim križcem na hrastovem listu.

Močen sovjetski partizanski oddelek uničen

Berlin, 9. febr. s. Te dni so se zaključile, kakor se doznava iz pobleščenega vira, obsežne policijske operacije, ki so se pričele ob koncu januarja proti 3000 partizanom, ki so se zagradili v nekem gozdnatem predelu južnovzhodno od Terpeca. Čeprav je bil sovražnik zaščiten z močno obrambo, se je nemškim četam posrečilo potisniti ga v ostrih borbah na tesnejši prostor. Po unčenju prve skupine okrog 600 partizanov so nemške čete 7. t. m. začele uničevati glavni uporiški sil. Ob tej priliki je bilo zajetih mnogo protitankovskih topov, navadnih topov, strojne, mčzarjev, in pušk.

Ogromno delo nemških inženjercev

Berlin, 9. febr. s. V vojnem dopisu, ki ga je objavil »Völkischer Beobachter«, se prikazuje

udejstvovanje neke kolone nemških inženjercev. V enem letu so nemški vojniki zgradili na močvirnatem predelu med Ilmenskim in Ladokim jezerom mnogo vojaških stez, pri čemer

Splošna mobilizacija nemškega naroda

Berlin, 8. febr. Po skoro treh mesecih neprestan' silovitih bojov ni nikoga znaka, da bi sovjetski pritisk popustil. Nč se ne kaže, da je blizu dan, ko se bo sovražnik izrpan ustavil. Nasprotno prevladuje vtis, da si Stalin, opojen od doseženega uspeha, trdno nadeja, da bo to pot dosegel odočilno zmago. S tega stališča se da pojasniti naravnost bajeslovno zapravljanje človeškega in stvarnega materiala, s katerim sovjetsko vrhovno poveljstvo nadaljuje svojo ofenzivo z vedno novim dotokom rezerv, ki se zdijo v resnici neizčrpne.

Vendar gre to pot čisto gotovo za prav poslednje ruske rezerve. To potrjuje sama sestava sovražniških oddelkov, isto pripovedujejo ujetniki in razni informacijski viri, s katerimi razpolagajo nemške vojaške oblasti. To dokazuje tudi silna potreba, ki naganja Stalina, da to zimo prizvema vse močnejše čupne napore iz razlogov, ki so bili že večkrat omenjeni.

Toda, ako Stalin stavi vse na eno karto, je to dejstvo nekaj nezasiščenega. Nemško javno mnenje siedi, kakor piše »Nachtausgabe«, dogledkom na vzhodu z mrzlično napetostjo ter si ne prikriva resnosti položaja, vendar pa nemški narod kljub temu ne kaže nikakega znaka vzemirjenja, marveč je bolj kakor kdajkoli gotov, da bo po preteku z'mskih viharjev napočil zopet čas za dločilni udarec. To prepričanje je osnovano predvsem na gotovosti, da Rusi kljub silnemu naporu ne bodo mogli streti nemške fronte. Ves nemški tisk še danes naglašja, da je totalna vojna najkrajša vojna. Zato poudarja, da je treba dati v ta namen brezobzirno vse, in pozivi nemških listov se v moški obliki obračajo na ves narod.

»Vojaki, ki se skoro na vseh frontnih odsekih junako upirajo neizpremenjeni silovitosti sovražnega napada, piše DAZ so naši očete naši bratje in naši sinovi. Oni vedo, da jih narod ne bo zapustil in da je odločen pošiljati jim vse, kar potrebujejo, da bodo lahko znova podvzeli zmagoviti pohod, ki bo za vselej uničil predrzne nade boljševizma.«

V tem smislu razpravlja berlinski tisk tudi o sestanku narodnosocialističnih hierarhov v Hitlerjevem glavnem stanu. Listi naglašajo, da je bil ta sestanek močnega manifestacija trdne volje, da se z največjo odločnostjo izvede mobilizacija naroda da bi fronta dobila vse, kar potrebuje za bodoče zmage.

Imamo vtis, pravi »Börsenzeltung«, da se tudi sovražni svet zaveda te naše žezne neodoljivosti. Danes velja v Nemčiji edino geslo za vse: »Moramo zmagati in bomo zmagali.« Naloga, ki jih ima stranka pri civilni mobilizaciji, so izredno važne. Predvsem je stranka nekaj posredovalen organ med vlado in narodom ter izvršuje vse one posle, ki se iz različnih razlogov ne morejo poveriti državnemu birokratičnemu stroju. Totalna mobilizacija naroda je v svojem bistvu spontan ukrep, kajti nemški narod ve, da gre sedaj za njegovo življenje.

Anglosaške špekulacije z boljševizacijo Evrope

Zedinjene države bi rade na račun zaveznikov razširile svoje gospostvo

Berlin, 10. febr. s. Članek, ki ga je te dni objavil podpredsednik Zedinjenih držav Wallace o letalski suverenosti Zedinjenih držav po vojni, je predmet kratke beležke nemške politično-diplomske korespondence, ki poudarja, da se za to navidezno mirovno pobudo, ki naj bi jamčila varnost proti sehnemu bodičnemu napadu, dejansko skriva, kakor vselej, samo težnja po ureditvi Rooseveltovih imperialističnih sanj, ali z drugo besedo ponavlja se, kar se je zgodilo z znamenito kupčijo s 50 rusilci, ki jih je Amerika odstopila Angliji. Gre očitno za to, da se Amerika polasti najvažnejših letalskih oporišč, ki naj bi zagotovila ne le popolno gospostvo nad vsem kar se si Američani nagrabili v zadnjih letih, temveč jim tudi omogočila, da razširijo svoje osvojitve.

Nekaj pa Wallace v svojem članku ni obrazil, nadaljuje korespondenca, namreč, kako se bo Amerika mogla in kako se namersa

so uporabili milijon metrov lesa. Ta kolona je prevalila na teh močvirnatih področjih 859.000 kilometrov, 20krat več, kakor je dolg zemeljski obel. Prevozila je 109.000 ton za oskrbovanje čet zelo važnega blaga.

Madžarsko poročilo

Budimpešta, 9. febr. s. Poluradno poročilo javlja, da madžarske čete zadajajo južnopolno od Voroneža sovražniku še nadalje hude izgube. V obrambnih borbah o giblji taktiki so bile dosežene značne prednosti.

Boji na finskem odseku

Helsinki, 9. febr. s. V zadnjih 24 urah so finske patrulje na fronti Karelske črte in Au nuške ožine dosegle uspehe in uničile utrdbe in zaklonišča sovražnika, ki je imel znatne izgube. Sovjetski oddelek, ki je skušal prekorčiti Onego jezero, je bil odbit po siloviti borbi, ki je trajala eno uro. Na fronti Vzhodne Karelije ojačeno delovanje patrulj.

Odlikovanje španskega poveljnika v Rusiji

Berlin, 9. febr. s. Hitler je odlikoval generalnega majorja Infanta, poveljnika »sine divizije«, z železnim križem I. razreda,

ali njegovo smrt. Ako stranka danes poziva ves narod, ne dela tega s prisilnimi sredstvi kakor boljševizem, marveč se obrača na prebivalstvo z vabilom, naj sodeluje v totalni vojni. Odmev, ki ga je ta poziv dsegel, je naravnost veličasten. Vzhodna organizacija nar. socialistične stranke omogoča, da se v ta napor vsa naroda vključijo vsi odseki civilnega življenja. Stranka bo to veliko nalogo rešila s list m fanatizmom, ki je bil vedno značilen za vse njene akcije.

»Nazionalzeitung« pravi, da mora biti to, kar danes dela Nemčija zgled za vse druge države. »Mi namreč ne vidimo vojne samo zase, marveč branimo evropsko omiko. Zato je logično, da iz tega dejstva izhajajo enake dolžnosti tudi za druge države evropske celine. Ako se na primer pošiljanje delavcev v Nemčijo očituje neprijetno na proizvodni zmogljivosti posameznih držav in povzroča zatvoritev delavnic, naj se ne smatra to za ogražanje življenjskih koristi drugih narodov, marveč le kot skromen doprinos za skupno stvar. (Il Piccolo.)

Papež proti letalskim napadom

V Rimu je bilo objavljeno tisedelo pisma, ki ga je nedavno poslal papež kardinalu Lavitranu, nadškofu palermskemu. ki je bil pri enem zadnjih sovražnih letalskih napadov lahko ranjen. V omenjenem pismu je papež v nekaj mesecih že petič zavzel svoje stališče proti bombardiranjem civilnega prebivalstva. Prejšnja papeževa pisma so bila naslovljena kardinalom in nadškofom iz Genova, Torina, Milana in Neaplja. V vatikanskih krogih poudarjajo bolestni in pesimistični ton papeževih pism zaradi njegovih brezuspešnih prizadevanj, da bi se prihranile civilnemu prebivalstvu grozote letalskih napadov.

Prvo papežovo pismo, ki ga je 16. novembra lani poslal kardinalu nadškofu genovskemu, vsebuje med drugim naslednji stavek: »Mi ti lahko zagotovimo, da z naše strani slej ko prej ni bila opuščena nobena priložnost, da bi odvrnili grozoto vojne od civilnega prebivalstva.« Tudi v naslednjem pismu z dne 30. novembra lani, ki ga je poslal nadškofu v Torinu, je Pij XII. izrazil isto misel, ko je napisal: »Kar se nas tiče, bomo tudi za naprej uporabili na razpolago nam stoječa sredstva, da zmanjšamo nevarnost za civilno prebivalstvo.« Nekaj dni kasneje je papež poslal pismo kardinalu nadškofu iz Milana, v katerem še vedno izraža podobno upanje, čeprav v usmerjenjši obliki. Pred dnevi objavljena poslanica Pija XII. nadškofu iz Palerma vsebuje končno samo izraze bolesti in ugotovitev, da »so bili vsi napori Vatikana, da bi bila letalska vojna prihranjena civilnemu prebivalstvu, zaman.«

sporazumeti v tem pogledu z zaveznikom Stalinom. Jasn je, da Sovjetska Rusija ne trpi in ne bo nikdar trpela, da bi kaka druga vele-sila prej ali slej uresničila načrte, ki si jih je sama že davno zamislila za uresničenje svetovne boljševizacije. Kaj je torej, vprašuje korespondenca: Mar gre za dve muhi, ki naj bi se ubili z enim mahom v primernem trenutku, ali za dva petelina v istem kurniku, ki naj bi se spustila drug proti drugemu. Navzč temu, zaključuje oficijozna korespondenca, hočeta demokratski veleilsi storiti vse, da bi boljševizmu odprli pot zlasti v Evropo, kjer morda upata, da bosta na ta način nasitili nenasično zver, vendar pa je kljub vsemu temu še vedno kaka evropska država, ki misli, da bi mogla angleška in ameriška pomoč odvrniti boljševiško nevarnost.

Darujte za slepe!

E. Josin:

Stara Ljubljana

IV.

Pri knjigovodstvu so bili tačas za mlade ljudi slab: časi, ker oben uradnik ni hotel iti v pokoj. Tudi Krašno so prisilili, da je odšel iz pisarne. Samo en primer iz onih slabih časov naj zdočuje. Računski praktikant Rudolf Vesel, ki živi v Ljubljani kot blagajniški ravnatelj v pokroju star 32 let, je bil 4 leta brez vsake plače; p 6 službenih letih je postal definitivni uradnik kot blagajniški asistent s plačo letnih 600 gld. n aktiv, doklado letnih 150 gld. Prva leta je deloval po obdobju takse in kolikor mesečno 63 gld.

V drugem oddelku je bil šef Martin Ramaul, rač. revident, ki je postal pozneje računski svetnik ter bil leta 1930 poklican k šefu pravnega oddelka k finančni direkciji v Gradcu.

Skladatelj Burgarel

V tem oddelku je bil Burgarel Robert rojen v Ljubljani na Stajerskem leta 1819. v Ljubljani je postal leta 1875 kot računski svetnik, bil je dober glasbenik in dober pevec. V posluh urah je učil petje v koncertnem zavodu, bil je organist v cerkvi Sv. Jezus vega, namestnik dirigenta pri Eufoniji in dužb. na topal i tudi pri malih pevskih v gledališču pri dramatičnem društvu. Zložil je dve latinski maši ter s pesmi »Nazaj v planinski raj« za violino s klavirjem. Burgarel je imel veliko družino, ter je delal do zore do mraka; zjutraj je moral zgodaj vstajati kot organist. Nekdo se je prehladil in ker ni bil posebno krepke narave, je umrl leta 1937.

V tretjem oddelku je bil M. Haubice, računski revident, pozneje je postal tudi rač. računski svetnik. Po uradnih urah je imel navedeno iti v kavarni k Valvazorju in k Fischerju na Kongresnem trgu ter k Auerju. Bil je velik prijatelj pokojnega tovaršarja, velikega dobrotnika G. Auerja.

Bosenski veteran Svetek

V tem oddelku je služil tudi Anton Svetek, računski oficijal, ki je naposled postal računski nadsvetnik. Svetek je bil poročen z gđo. Rosovo, izborna pevka pri slovenskem gledališču. Bil je zelo delaven moč in verzan uradnik; po upokojitvi je bil nekaj let pisarniški ravnatelj Mestne hranilnice Ljubljanske. Svetek je imel veliko otrok, ena zmed hčera je poročena z g. Makso Severjem, veletrgovcem v Ljubljani, ena pa je upokojena ljudskoskolska učiteljica v Ljubljani. Svetek se je udeležil kot rezervni nadporočnik okupacije Bosne in Hercegovine, kar je na kratko opisal v Ljubljanskem Zvezu.

Finančni direkciji podrejeni uradi so bili:

Davčna administracija; šef je bil Verderber, višji davčni inšpektor. Bil je znan kot strogi uradnik v davčnih stvareh. Njemu je bil pridružen inšpektor Tratnik.

Davčni urad za odmero pristojb; vodja urada je bil Adamič, finančni svetnik. Prideljen mu je bil finančni tajnik Zamuda, ki je bil na glasu kot dober finančni uradnik. Bil je resen mož in ni veliko govoril.

Katastralni mapni arhiv je imel prastore v pritličju pri vходу na desno, šef tega urada je bil Macac, višji geometer in inšpektor, ki je imel svojo pisarno v prvem nadstropju.

Glavni davčni urad za ljubljansko okolico. Pred 70 in 60 leti je bil šef tega urada Wrus; imel je sina, ki je šel v nemenišče, postal duhovnik, a kmalu potem umrl. Pri davčnem uradu so pobirali razne davke, toda le za ljubljansko okolico; davke za mesto Ljubljano je pobirala mestna blagajna, toda ne za mestno občino, ampak v prenesenem delokrogu za državo še pred 40 leti. Naposled se je ustanovil davčni urad za mesto Ljubljano, ki je imel svoj lokal v pritličju na desno. Pozneje se je preselil v hišo na Vodnjakovem trgu. Prvi šef davčnega urada za mesto Ljubljano je bil Gregorič, oče drogerista in trgovca B. Gregoriča v Prešernovi ulici.

Glavni carinski urad v Ljubljani je imel svoje prostore v skladišču glavnega kolodvora. Šef urada je bil Kette, kontrolor pa Živny, ki je bil pred kak' 50 leti premešen v Gradcu. Naslednik Ketteja je bil Biber kot glavni carinik. Po upokojitvi je bil dolgo let uradnik Petra Grassellija pri mestnem užitinskem uradu.

Deželni plačilni urad v Ljubljani je dobil pred 40 leti naslov »Finančna deželna blagajna«. Šef deželnega plačilnega urada je bil pred 70 leti ljubljancin A. Pavlin. Za njim pa Lorenec Skofic, doma iz Lukovice, ki je bil pred 60 leti premešen kot direktor v Innsbruck. Naslednik Skofice je bil ljubljancin Avgust Ultscher, ki je bil nemškega mišljenja govoril pa je v uradu navadno ljubljansko slovensko.

Pod tem predstojnik: so služili uradniki: Rozman Fran, ki je šel kot kontrolor

v pokoj pred 50 leti. Halm Albert je bil zelo nervozen uradnik, vendar je doživel 87 let ter umrl leta 1941. kot upokojeni računski revident. Laschan Friderik, plem. Solstein se je rodil v Innsbrucku kot sin zdravniku; v Ljubljano je prišel pred dobri 70 leti kot oficijal k plačilnemu uradu, postal kmalu blagajnik in te posle opravljal nad 20 let. V pokoj je šel leta 1890, ter dobil naslov ravnatelja. Laschan je bil zelo pobožen, kakor vsi Tirci. Vsa dan, preden je šel v pisarno, je bil pri sv. maši, v stoln. cerkv. V popoldanskih urah se je ukvarjal z gospodarskimi zadevami v Marijanišču; bil je pred 60 leti duša tega zavoda. Umrl je v Ljubljani leta 1924. Ruda A. je umrl kot blagajniški oficijal. Bil je ljubljancin, imel je dva sina. Eden je prišel kot risar v dvorno in državno pisarno na Dunaj, drugi pa je postal davčni uradnik K. Smolec, A. je umrl kot blagajniški asistent na sušici. Imel je sina, ki je bil zelo pobožen; šel je v bogoslovje, potem pa v jezuitski samostan.

Kr. finančna prokuratura v Ljubljani se imenuje sedaj Državno pravobranilstvo v Ljubljani. Šef tega urada je bil pred 70 leti Friderik vitez Kaltenegger, ki je postal deželni gavar. Njegov naslednik je bil D. Račič, njegova soproga je bila rojena

Slavko Pretnar †

Ljubljana, 10. februarja
Z zamudo je dospela do nas tužna vest, da je doživel v nenadoma preminul g. Slavko Pretnar, odvetnik iz Metlike.

Pokojni Slavko Pretnar je bival v belokranjski metropoli že nad 10 let in živel v novem okolju sredi velikega kroga prijateljev in znancev, toda mimo tega je imel mnogo starih tovarišev — šolskih, poklicnih in še drugih — tudi v našem mestu, ki jih je nepričakovano vest o prezgodnji smrti zmerom zdravega in živahnega Slavca v najlepši dobi 46 let zadela s trpko bolešjo.

Slavko Pretnar po rodu ni bil ljubljancin, toda preživel je s pokojnim očetom nadučiteljem skoraj vsa zorna leta v Ljubljani, kjer je v drugem letu prve svetovne vojne tudi končal gimnazijske študije. Vojna ga je potegnila v svoj vrtnec kakor mnogo njegovih vrstnikov, toda že konec novembra 1918 je bil spet doma med svojimi v Ljubljani. Z vsoto energijo, kakor je bila lastna prav njemu, se je znova vrnil v študij in bil v najkrajših rokih diplomiran iz pravnih ved na vseučilišču v Zagrebu. Seveda tudi potem ni držal križem rok, temveč takoj vstopil v službo pri državnem pravobranilstvu, kjer so njegovi predstojniki kmalu odkrili v njem odličnega pravnika in zelo sposobnega zagovornika. Pri vseh priznanjih, ki jih je bil deležen na tem službenem mestu, pa je Slavca — neugnanega kakor je bil — le vleko v svobodo in njegova želja se je slednjič izpolnila tako, da je opravil še odvetniški izpit, dal slovo državni službi in si poiskal samostojno torišče z odvetniško prakso v Metliki, kjer je bival do zadnjega.

Ko se ob tej žalostni priliki spominjamo Slavka Pretnarja, ne moremo in ne smemo pozabiti spregovoriti nekaj o njem kot športniku. Slavce je bil športnik med pionirji slovenskega športa, njemu gre prav gotovo levji delež za ves razmah slovenske lahke atletike. Že pred vojno 1914

na Pleiweis, posestnika velike 4 nadstropne stanovanjske hiše na Mestnem trgu.

Pri finančni prokuraturi je služil pred 70 in 60 leti finančni tajnik dr. Jožef Stare, hišni posestnik na Gosposvetski cesti. Po službenih urah je deloval dolga leta kot blagajnik pri Dramatičnem društvu Narodnem gledališču in pri Narodnem domu. Vse te posle je opravljal brezplačno ter je bil pri polaganju računov zelo natančen, pri izplačevanju izdatkov pa zelo štedljiv, skoro skop. Omračil se mu je naposled um, bil je nekaj časa v bolnišnici na Studencu, a je potem zopet okrevljal. Umrl je še pred prvo svetovno vojno.

Pri finančni prokuraturi je služil dolga leta dr. Emil Gutman, finančni pristav. Rodil se je v Ljubljani leta 1842., služil kot pristav do leta 1897., potem pa postal svetnik pri gozdarski in dolenjski direkciji v Gorzli. Umrl je leta 1908. Svoje premoženje je zapustil dijaški ustanovi. Oče Emilia je bil Ivan Gutman, rojen l. 1808. v Mokronogu. Bil je dolga leta magistratni svetnik. Za časa odstopa dr. Etbina H. Coste je bil županov namestnik; umrl je leta 1875 na Jezerskem. Emil Gutman je imel tudi brata g. Evgena Gutmana, železniškega uradnika v Ljubljani, ki je postal leta 1895. načelnik glavnega kolodvora v Ljubljani.

do 1918 smo ga videli v športnih vrstah mladih nogometašev iz šempetrskega okraja, po končani vojaški službi pa je bil med prvimi, ki so zavijali rokave, zasadi li lopate — bilo je na onem nekdanjem športnem prostoru nasproti šišenskega kolodvora — ter dali našemu športu ves oni silni polet v prvi povojni dobi. Res je, da je bil Slavce po izvoru prijatelj okrogle žoge, toda še vse drugačno mesto mu gre kot prvemu slovenskemu atletu, prvemu lahkoatletskemu pravku v skoraj vseh disciplinah in prvemu desetobojcu in all-round atletu med slovenskimi športniki. In pri vsem tem ogromnem delu na igrišču in tekašišču je bil Slavce obenem tudi učitelj in organizator, saj je potegnil s seboj na športni prostor ono prvo pešico atletov, jih tam navduševal in vezbal, da je iz njih vzkliko tako bogato seme, toda obenem je z enako vnemo opravljal tudi važne upravne in organizacijske posle. Dolga leta od 1919 dalje ni bilo športne prireditve v Ljubljani, ki bi ji — tako ali tako — ne kumoval naš dragi Slavko; za njim šele so prišli trenerji od drugod in mladi ljudje, ki so ga polagoma zamenjali, toda prve temelje je slovenski lahki atletiki postavil — on. V zgodovini slovenskega športa — predvsem lahkoatletskega — si je Slavko Pretnar postavil trajne spomine!

Leta in poklic sta ga pozneje odtegnila od svetlih športnih idealov, toda spremljal je naše športno življenje še dolgo s pozornim zanimanjem. Vztrajen, odločen, nepopustljiv in močan, pravi športnik in človek duha in srca, takšen je bil Slavce, ki je moral zdaj, žal, tako kmalu končati svojo življenjsko pot.

Gospo mami, gospodoma bratoma dr. Joži, tajniku Pokrajinskega korporacijskega sveta in predsedniku SPD, in Mirku, višjemu železniškemu svetniku v Beogradu, ter gospe sestri poročnici Osetovi in ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje. Dragi Slavce, počivaj sladko!

Novomeško okrožno sodišče v lanskem letu

Novo mesto, 8. februarja

Poleg ljubljanskega okrožnega sodišča deluje na področju ljubljanske pokrajine še novomeško okrožno sodišče, pod čigar območje spadajo po odpadku okrajnih sodišč v Krškem in Radečah še okrajna sodišča, v Novem mestu, Kostanjevici, Črnomlju, Metliki, Trebnjem, Mokronogu, Višnji gori, Žužemberku, Vel. Laščah, Ribnici in Kočevju.

V minulem letu se je število kaznivih dejanj na področju novomeškega okrožnega sodišča zelo zmanjšalo. Nasproti 1.325 kazenskim postopanjem v letu 1941. jih je bilo v lanskem letu le 547, kar znači zmanjšanje za skoro 60 odstotkov.

Od 547 kazenskih postopanj jih je bilo rešenih med letom 481, nerešenih pa je ostalo 66. Na predlog državnega tožilstva je bilo uvedenih 17 preiskav, od tega je bil v 9 primerih za 10 oseb odrejen preiskovalni zapor. Tudi lani ni obravnavalo novomeško sodišče še tretje leto nobene tiskovne tožbe, odpadle pa so tudi obravnave političnih kaznivih dejanj, ki ne spadajo več v pristojnost rednih sodišč. Paragraf 7, zaradi katerega je prišlo leta 1941. na zatožno klop precej obtožencev, lansko leto ni več prišel v poštev.

Največ opravkov je imelo sodišče s prestopki zoper tujo imovino. Kazenski po-

stopki zoper tujo imovino. Večina kaznivih dejanj, ki jih preganja državni tožilec, je bila rešena brez vložitve obtožnice. Državni tožilec je vložil obtožnico le v 75 primerih, v celoti pa je bilo rešenih brez razprave 12 primerov. Državno tožilstvo je zastopalo obtožnico na 115 razpravah nasproti 261 razpravam v minulem letu. Od teh je bilo 103 prvostopenjskih razprav in 12 prizivnih razprav zoper sodbe okrajnih sodišč.

Sodbe je bilo izrečenih skupno 38, od tega so bile v 4 primerih oprostilne. Zoper izrečene sodbe je državni tožilec vložil 4 revizije kazenskih postopanj in 4 prizive radi sodbe, ki jo je izrekel sodnik poedinec. Razveseljiv je bil v minulem letu padec kaznivih dejanj zoper življenje in telo.

Iz Novega mesta

Nov. snež. Po močnem jugu, ki je v drugi polovici januarja posnel po Dolenjskem vso snežno odejo, je s februarjem, posebno v jutranjih urah nastopil ponovno občuten mraz. V noči od nedelje na ponedeljek se je nebo nad vsem Dolenjskim pooblačilo in po polnoči je jelo snežiti v debelih kosmih, tako da je bila zjutraj že 15 cm debela snežna odeja. Snežni na-

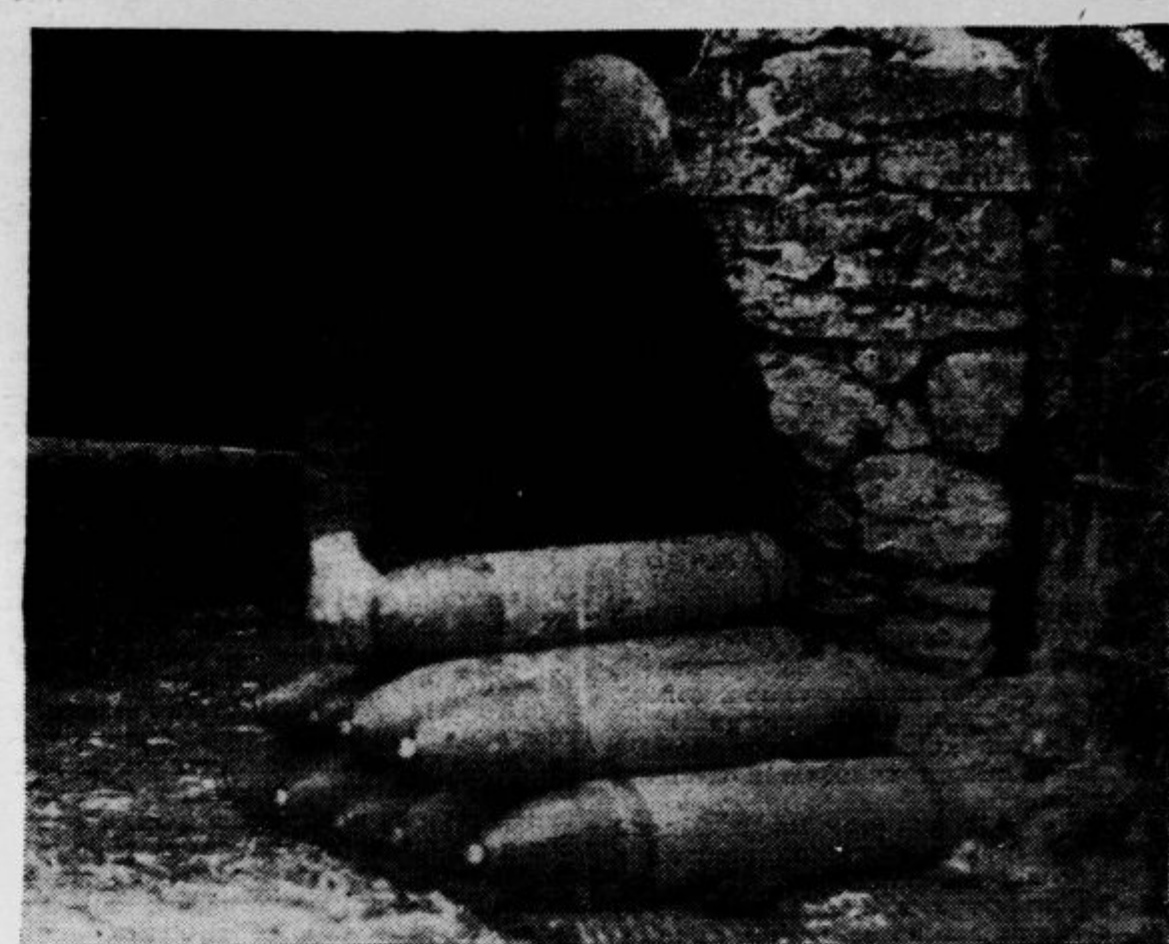
— krmečka in gosposkega — ter naposled pisateljev slog in jezik.

France Novšak je zdaj sredi svojega pisateljskega razvoja. Kakor nam je zaupal, piše roman »Globoko jezero«, o katerem meni, da bo po vsebini in obdelavi prekosil vse njegove dosedanje stvaritve ter postal njegov chef-d'oeuvre. Roman bo prav obsežen in bo nudil nekaj prerez vseh strasti, ki vrtinčijo človeško dušo. Kakor pri vseh dosedanjih delih, dela tudi tu po vnaprej določenem načrtu, t. j. gradi, ne improvizira; vse poglavitve vsebinske značilnosti je dobera prevasil v svojem duhu, preden jih je vrgel na papir. Roman bo dovršil nekako v treh mesecih. — France Novšak se sedaj udeležuje na magistratu kot prevajalec v italijansko. Pravkar pripravlja prevod večjega izvirka iz dr. Stetelove razprave »Architectura perennis«.

Ne dvomimo, da bo objava Novšakovega romana »Nemir srca« ne le zadovoljila naše čitatelje, nudič jim domačo pripovedno snov, marveč bo takisto vzbudila pozornost za vse dosedanje in posebej še za nadaljnje literarno delo tega nadarjenega pripovednika. Po vsem tem smemo s tem večjim zanimanjem pričakovati napovedani roman »Globoko jezero«.

Slikar Mitja Švigelj

Niso baš redki primeri, da se bavijo arhitekti z večjo ali manjšo srečo tudi s slikarstvom. Takih primerov tudi dandanes ni malo. Inž. arh. Mitja Švigelj se v svoji arhitekturni stroki morda niti ne namerava povzpeti do podobnega obsega, kakor ga je razvil na pr. Domicijan Serajnik, ki je nekoč tudi slikal. Toda pustimo uganjanja.

In una posizione italiana sul fronte orientale: si preparano i proiettili per la artiglieria — V neki italijanski postojanki na vzhodnem bojišču: pripravljajo se krogle za topove

let je ponehal že v zgodnjih dopoldanskih urah. Moker južni sneg je hitro kopnel in ni verjetno, da bi se sedanja snežna odeja dej časa obdržala.

Življenje in smrt. V mesecu januarju je bilo v novomeški kapiteljski župniji rojeno 8 otrok, od tega 9 deklet. Poročili so se: Kroneger Karel, mornariški častnik in šmajdek Marija, uradnica ter Uhan Henrik, trgovski sodnik in Bodljaj Josipina kavarniška namestnica. Umrl pa so: Rajšl Apolonija, žena posestnika iz Mirne peči, Kužnik Stanislava, hči hišarja iz Trebnja, in Mulk Franc, posestniški sin iz Trebnja.

Pregledovanje klavnih živali in mesa. Novomeško okrajno glavarstvo sporoča, da se pravilnik za pregledovanje klavnih

živali in mesa in veterinarsko nadzorstvo spreminja takole: Vse klavne živali, katerih meso je namenjeno javni porabi ali pa tudi maso porabi v lastnikovem gospodarstvu, se morajo pred zakolom in po zakolu veterinarsko pregledati. V občinah, kjer je javna klavnica, se morajo goveda, bivoli, kopitarji, ovce, koze in svinje, katerih meso je namenjeno javni porabi ali tudi maso porabi v lastnikovem gospodarstvu, klati v tej klavnici. Izjeme so dopustne le v primerih zakola v sili, ali pa kadar je zaradi nastopa kužne bolezni potreben zakol okuženih ali okužbe sumljivih živali na kraju samem, vendar to le s predhodno pooblastitvijo pokrajinskega veterinarja. Vsi drugi predpisi ostanejo nespremenjeni.

Z avtomobilom skozi Srbijo

Posebni poročevalci »Tagespost« je poslal svojemu listu daljšo reportažo o vtisih, ki jih je dobil na potovanju po Srbiji. Zanimali bodo tudi mnoge naše čitatelje, zato jih v prevodu objavljamo:

Če prevozili stotine kilometrov skozi Srbijo v avtomobilu, po asfaltnih cestah, pa tudi po slabih okrajnih poteh daleč od glavnih prometnih žil, podnevi ali v trdi noči, potem si lahko ustvariš sodbo o varnostnih razmerah v deželi.

Prisli smo v vasi, kjer so svoječasno divjali ogroženi boji s terorističnimi tolpmi. Stanovanjske hiše so razdejane, požgane šole pa pričajo o grozotnih dogodkih. Danes je tam vsepovsod mirno. Življenje poteka normalno, kmetje obdelujejo polja, zvečer pa se snidejo v gostilni, kjer ob živahnem pomenkovanju popijejo nekaj šilc slivovke.

Varnostnih prilik v teh pokrajinah ne smemo soditi po srednje ali zapadnoevropskem merilu. Komiti so živeli tu tudi v miru in so na primer v Vzhodni Srbiji navajeni na komitstvo kot na nujno neprijetnost življenja.

Pogosto se opaža dobro razmerje med nemškimi vojakom in prebivalstvom. Srbski kmet presoja vojaške pristilne ukrepe zelo realistično, kar olajšuje razmerje do nemške okupacijske armade, katere korektnost vedno rad priznava. Včasih se razvijejo celo dobri prijateljski odnosi.

Srbska podeželska mesta in vasi so tudi v najrodovitejših pokrajinah na zunanjskromna in neznatna. Hiše so po večini majhne in pritlične. Samo skozi večje kraje vodi tlakovane ceste, kjer se odvija ves tranzitni promet. Toda za to navidezno skromnostjo se čisto skriva blagostanje. Srbski kmet pa tudi imovitejši mešanec ne marata svojega blagostanja razkazovati na zunanjskromna. Tudi stare patricijske hiše v Beogradu so vse pritlične in napravljajo, če jih opazujemo s ceste, reven vtis. V notranjosti pa so vse bogato opremljene.

Pretežno sloni gosposkarska eksistenca širokih ljudskih množic na deželi na rej svinj. Manjši odjem, ki je posledica vojnih razmer, nadomestujejo visoke cene. Eden največjih svinjskih trgov v Srbiji Mladenovac, ki smo ga nedavno obiskali, piše poročevalec, ni bil nič kaj dobro ob-

Dober nauk

Pred stoletji je neki japonski cesar razstavil v svoji palači 20 zelo dragocenih porcelanastih vaz. Ker so bile te velike umetnine, jih je cesar skrbno čuval. Nekada dne mu je pa nerodni sluga eno razbil. Razjarjeni vladar je nesrečnega obsodil na smrt. Tedaj je pa prišel v cesarjevo palačo svilov duhovnik in ponudil se je cesarju, da mu bo razbito vazo zlepil tako dobro, da se ne bo poznalo, da je bila razbita. Cesar sam ga je odvedel v sobo, kjer je imel razstavljene vase. Tam je pa dvignil svečeni palico in še preden ga je mogel presenečeni vladar zadržati, je razbil vse njegove dragocene vase. — Nesrečnej kaj si pa storil? — je zakričal cesar. Svečenik mu je pa mirno odgovoril: Stori sem samo dolžnost. Eden tvojih podložnikov bo zgubil glavo zaradi ene same vase. Hotel sem preprečiti, da bi doletela enaka usoda še druge tvoje podložnike. Naj ti zadostuje moje življenje. Cesar si je pa potem premislil, zahvalil se je pogumnemu svečeniku za dober nauk, na smrt obsojenega služabnika je pa pomislil.

Röntgenovi žarki — delo naključja

Kakor moramo večino velikih izumov in odkritij pripisati golemu naključju, tako je bilo tudi z rentgenovimi žarki. Neki laborant, ki je delal po navodilih velikega fizika Wilhelma Conrada Röntgena v njegove laboratoriju, je nekoč slučajno nastavlil roko pred žarke rentgenove aparata. In kot prvi človek na svetu je vnel lastne kosti. Seveda je to takoj povedal svojemu predstojniku in tako je bila odkrita važna lastnost rentgenovih žarkov.

KULTURNI PREGLED

France Novšak, pisatelj romana „Nemir srca“

Izviran slovenski roman »Nemir srca« predstavlja širokim čitateljskim vrstam mladega pisatelja ki v našem literarnem svetu že dolgo ni več novinec: France Novšak je vzbudil pozornost že leta 1938., ko se je skoraj na začetku svoje slovenske poti pojavil takoj z večjim tekstom: z romanom »Dečke«. France Novšak je star sedaj 27 let. Po rodu je iz Ljubljane. Dopršil je klasično gimnazijo v Zagrebu in študiral pravo v Beogradu. V zadnjem času je dobil namestitev na ljubljanskem magistratu.

To je njegovo najsplošnejše »curriculum vitae«. Kaže nam samo, da so ga nemirni valovi življenja vrgli iz rodnega mesta in da je v drugih mestih prejšnje države preživljal najlepša in najodločilnejša leta svoje mladosti. Ali so bila to res najlepša leta, o tem nam utegnejo povedati njegovi spisi, saj so slovenske stvaritve v veliki meri kos samozipovedi, izpolnjene s splošnimi življenjskimi izkušnjami in s fantazijo. Ne dvomimo je v obeh Novšakovih romanih »Dečke« in »Hudobni angeli« marsikaj iz pisateljevega lastnega doživljajškega sveta; tu se pojavljajo njegove izkušnje z ljudmi in razmerami. Oba romana sta res posneta iz življenja mladih ljudi. Novšakov prvi spis »Dečke« je vzbudil posebno pozornost s svojo odkritosrečno noto v opisanju razmer v dijaških internatih. Osvetlil je dozorevanje mladine v prisiljeni skupnosti življenjskih pogojev, stanovanj in hrane, mladino, ki je bila iz kakršnega koli vzroka iztrgana iz rodbinskega kroga

in včlenjena v majhno dijaško »občestvo«. Pisatelj je v tem romanu, prav kakor v »Hudobnih angelih«, posebno pozornost opasal erotično življenje mladine in je zlasti v »Dečkih« ostal pri naturalističnem orisu stvarnosti, prepričan, da sama stvarnost najbolj obtožuje nepravilne sisteme in življenjske razmere. Poleg teh dveh knjig je spisal France Novšak ljubko mladinsko povest »Alenčina čebelica«, ki je izšla leta 1941.

Roman »Nemir srca« je spisal Novšak leta 1942. Sam motiv mu je dala neka stara ženska, ki mu je pripovedovala dogodek iz resničnega življenja. Kako da ne, saj je v resničnem življenju že več »romanov« kakor v knjigah. Mladi pisatelj je v tej zgodbi visokošolca, ki se zaplete na početnicah v ljubezenski odnos z dvema dekletoma hkrati, takoj opazil primerno snov za roman. Prenesel je dejanje v čase ob koncu prejšnjega stoletja, ki jih sam seveda ni doživel; razpletel je fabulo romana v krajinskem okviru znanih podeželskih krajev, po primerno zapletel, zgostil in sploh izoblikoval po skritih zakonih dobrega pripovedovanja. Tako je nastalo delo, o katerem ne bomo ničesar povedali v naprej. Že to, kar so naši čitatelji brali doslej, je zadosti mikavno in vabljivo, da pričakujejo s posebnim zanimanjem poglavitve razpleta dogodkov. Novšakove pripovedniške nadarjenosti pa ne kaže samo večše fabuliranje, marveč pričajo o nji tudi lepi opisi narave, karakterizacije okoliš in oseb, zlasti v kontrastu obeh deklet

Italija na vzhodni obali Adrie

Dalmacija, slikovita dežela tisoč etokov, skal in zalivov, je iz italijanske zasedbe postala zopet to, kar je nekoč v zgodovini že bila namreč naravni posredovalec med Rimom in deželami osrednje Dnave piše dopisnik »Pester Lloyd« iz Spalato. Že August je smatral Dalmacijo za trdnjavo italijanskega ozemlja in je dle zgraditi lepa mesta Aenona, Jadeta, Narona, Scardona itd. katerih značilni pristanški vodovodi in krasne rimske ceste so še danes v delu obhajanja. Glavno mesto rimske provinc Illyricum Spalato je bilo najstarejše mesto cesarja Dioklecijana ki je zgradil pri Aspalatu svojo mogočno palačo, tudi poznejši Spalato, Latinski jezik se je polagoma pomeljal z lokalnim ilirskim narečjem in tako je nastal dalmatinski dialekt, ki se je govoril na Veljbi do konca 19. stoletja. Po zlomu »mestnega cesarstva« so prile invazije barbarov toda leta 1100 se je Dalmacija zopet vrnila v italijansko in nesno sfero k čemur je pripomogla odprava vенеzijske mornarice, katere dož je prevzel na slovo »Dux Dalmatie« Venezijska republika je uveljavila na tem področju svoje zakone svoj jezik, svojo umetnost in večina mesta Dalmacije: Zara, Sebenico, Spalato, Taš, Cattaro s svojimi venezijskimi palačami, svojimi levi sv. Marka, ki krasijo stolpe pri cerkvah, še danes pričajo o tistih časih.

Italijanska zasedba leta 1941 je vrnila latin stvo Dalmaciji. Potem ko je Italija zagotovila slovenske interese s priznanjem Nedvne kraljevine Hrvatske, je ustvarila v Dalmaciji poseben administrativni režim: to se dalmatinski guvernerat sestoji iz provinc Zara, Spalato in Cattaro. Prefekti teh treh provinc so neposredno podrejeni guvernerju Dalmacije.

Italija je že v preteklem podlugem letu izvedla velika obnovitvena dela. Prebivalstvo je bilo registrirano, uprava pa reorganizirana. Zamenjani občinski so dopustili večje finančne olajšave. Največji razvoj pa kaže delovanje italijanskih oblasti na zdravstvenem področju, kjer so bile izvršene velike higienske in socialne izboljšave za prebivalstvo v mestih in na deželi. Ta služba je bila ojačena s številnimi ambulatoriji, z ambulančnimi avtomobili in ladjami, ki prevažajo in prenašajo zdravilne in zdravila v najbolj oddaljene kraje. Pridzeti so bili tudi potrebni ukrepi za asanacijo malaričnih krajev.

Japonke in Kitajke

Sedmo v japonski luksuzni restavraciji v Tokiju. Mize so pretežno zasedene z gospodi. Na vratih se pojavijo japonski gosti, stopi nekaj korakov naprej, sledi mu ljubica Japonka, ki stopa v enakomerni razdalji za možem. Mož sede k prazni mizi, vzame v roko jedilnik in se ne zmeni za ženo, ki se je skromno vsedla k mizi. Mož pozove natakarkarja in naroči obed, ne da bi se poprej o tem posvetoval z ženo. Naroči seveda kosilo tudi zanjo.

Tedaj se nenadoma pojavi na pragu restavracije dekle z naravnost zmagovito sijočim obrazom. Med močno našminkanimi ustnicami se zablisne vrsta lepih zob, živahne, črne oči se pogiravajo pod ostrimi trepalnicami. Obkleka izdaja, da se skriva pod njo vitko žensko telo, kar se posebno poudarja, ko se dekle približa mizi. Za dekletom stopa mlad Japonec, ki si prizadeva, da bi dosegel mizo pred njo, in sicer zategadelj, da bi ji lahko ponudil stol. Kitajska deklica — to je namreč opisano dekle — seže po jedilnem listu in naroči z gospodovnim glasom zase steklenico najdražjega vina ter izroči jedilnik z malomarno kretnjo svojemu japonskemu prijatelju.

Mlada Japonka, katero smo opazovali v začetku, je moderno vzgojeno dekle, znana sportnica, ki je prebila nekaj let v Ameriki in se je vrnila pred devet letoma v domovino. Kitajsko dekle pa se je izobraževalo na univerzi v Kantonu ter je doseglo nekaj uspehov v plavanju.

V obnašanju obeh žensk spoznamo v celoti razliko med Japonko in Kitajko, čeprav sta oba naša primera ekstremna. Tisolet let je Kitajka svoje nogo tesno povezovala, da je z njimi skakljala kakor kakšen pišč s hoduljami. Nešteto stoletij je Japonka čepela zvita na svoji rogoznic, hodila je v lesenih čevljih, ki so ji pokvarili hojo. Kitajka je slednjica dala slovo svojim nožnim vezem ter je planila v novo življenje, dočim si je Japonka izvolila nekoliko rahlejši prehod.

Nekoč, pred mnogimi stoletji so bili časi, ko je Kitajka živela kaj neprisiljeno življenje. Vpliv Konfucija jo je skrival pred zunanjim življenjem ter jo zaprl v dom. Tam je postala neomejena gospodarka. Na Japonskem pa je vladal v ranejši dobi matriarhat. Materi je sledila hči. Otroci so živeli v hiši matere. Oče je prihajal samo na obisk. Vlada je torej »zakon obiskov« ženska je bila celo svečena. Naraščajoči konfucializem iz Kitajske pa je oropal Japonko te prednosti.

Kitajka, ki je hotela vzgojiti nadženske žene, je vrgla s prestola tudi Japonko. To se je zgodilo na Japonskem zaradi posnemanja kitajskih običajev in tako temeljito, da je Kitajka v primeri z Japonko danes v dobi emancipacije daleč spredaj. Prekomerni modernizem pri mladi Kitajki pove-

Na ozemlju Aurane Boccagnazza in None so napravili velike pasove zemlje zopet rodovitne. Povsod nastajajo novi odtočni kanali in kmetijski obrati. Agrarna reforma, ki jo je začela jugoslovanska vlada, se izvaja v pospešenem tempu, vendar z načelom da mora biti vsak lastnik zemlje italijanski državljan. V »ku« je tudi velika propagandna akcija za saditev krumpirja in žita. Razen tega je bilo ustanovljenih več strokovnih šol za povzdigo kmetijstva. Semena in umetna gnojila dajejo oblasti zastoj na razpolago kmetovalcem. Tudi živinoreja in gojitev oljčnih nasadov bosta na novo cvetela. Za zagotovitev transportov, ki o zlasti važni za prehrano prebivalstva, je bila »novana nova paroplovna družba »Società di Navigazione Dalmaziana«.

Omembe vreden je tudi napredek v industriji. Produkcija najvažnejših industrijskih panog: cementnih tvornic in ladjedelnic v Spalatu, tvornice aluminija v Losovazu, železnicarstva v Sebenicu, ki so vse pod kontrolo italijanskih komisarjev, stalno narašča. Posebno se je italijanska vlada zavzela za »zdelovalnice ribi« čolnov na Curzoli in v Trašu. Glede vojne industrije so bili storjeni vsi napori, da se dosežejo v industriji glicer na ter v usnjarski industriji čim večji uspehi. Ustanovljena so bila tudi nekatera kovinska podjetja.

Da bi izključili motnje v gospodarskem življenju Dalmacije, so bili storjeni poskusi za ožvičenje gospodarskih odnosov s Hrvatsko in ostalim zaledjem. Ustvarjeni so bile olajšave za izmenjavo blaga, poenostavljen pa je bil tudi carinski postopek.

Za obrambo delavskih interesov je bil osnovan poseben delavski urad, ki mu pristoje enaka vloga kakor podobnim federacijam v Italiji. Socialne ugodnosti, ki veljajo za delavstvo v Italiji, so bile uvedene tudi v Dalmaciji. Podvzeta so bila večja dela za nove ceste, šole, ljudska stanovanja in bolnišnice.

Posebno kočljivo vprašanje se kaže na kulturnem področju, kjer gre za zopetno razširjenje italijanskega jezika in kulture.

Glede na slavizacijo, ki se je odigravala v Dalmaciji v preteklem stoletju, posebno pa v dobi jugoslovanske države je treba v Dalmaciji opraviti daljnosežno delo, da ta dežela postane tudi dejansko ne pa samo zgodovinsko »terra Romana«, zaključuje svoj članek dopisnik budimpeštanskega dnevnika.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 11. februarja, ob 17.30: **Mirandolina**. Premiera. Red Premierski.
Petek, 12. februarja: zaprto.
Sobota, 13. februarja: zaprto.

Premiera Goldonijeve komedije »Mirandolina« bo v četrtek 11. t. m. za red Premierski. Ta igra ima za vsebino nadvse lahkotno, ljubeznivo in šegavo zgodbo o štirih snubcih lepe krčmarice Mirandoline. Dejanje se godi v rokokojski dobi v Florenci. Mirandolino bo igrala Mira Danilova, njene snubce pa: Jan, Gregorin, Verdorin in Gorinski. Režija: Jože Kovič, scenograf inž. E. Franc.

OPERA

Četrtek, 11. februarja, ob 17.30: **Sestra Angelika**, 7. sinfonia. Red Četrtek.

Petek, 12. februarja, ob 17.30: **Zemlja smehljaja**. Red A.

Sobota, 13. februarja, ob 17.30: **Semilski brivci**. Izven. Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppea Taddea. Cene od 40 lir navzdol.

Zaradi obolevnosti nekaterih opernih solistov je morala Opera te dni spremeniti repertoar. »Thais«, ki je bila napovedana za četrtek, se ne vrši, pač pa bo ta dan vpriporjena opera »Sestra Angelika« z baletom »Sedma sinfonia«. Predstava bo za red Četrtek.

Baritonist Giuseppe Taddei — gost v »Seviljskem brivcu« V Rossinjevi komični operi »Seviljski brivci« bo pel v soboto, dne 13. t. m. naslovno vlogo član rimske Opere, baritonist Giuseppe Taddei, ki je s svojimi koncertnimi nastopi dokazal svoje nenavadne umetniške kvalitete. Opozorjamo na to gostovanje, ki bo izven abonmana. Predpredaja vstopnic od četrta od 10.30 dalje v Operi.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 11. FEBRUARJA 1943-XXI

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 12.20: Ploče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.20: Prenos iz Nemčije: Orkester pesmi, vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Vojaške pesmi. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Koncert kitarista Stanka Preka. 17.35: Kvartet »Il Giglio« iz Fireze. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Napevi in romane. 20.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Prenos iz Rimske Kraljeve Opere: Puccini: La Bohème. V odmorih: Predavanje v slovenščini Zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanski.

Kako padajo nemški generali

»Tagespost« poroča: V jutranjih urah 10. januarja se je začela odločilna borba za Stalingrad. Tedaj so Rusi z enournim ognjem neravnost zasuli branitelje. Naenkrat so topovi utihnil in sovražnik je po zvočnikih pozival k predaji. Zavezniki vojaki so odločno odgovorili »Ne«, nakar so Rusi obnovili topovski ogenj in prešli v napad. Na zapadnem odseku, kjer so bile zvezniške čete le reko počelane, se je vnela borba moža proti možu, v kateri so sedelovali generali, stabni oficirji, grenadirji, t pničarji, pionirji in kolezarji — Nemci, Rumuni in Hrvati — ramo ob ramo, upirajoč se velikanski premoči. V borbi od blizu sta tedaj padla generala Hartmann in Stempel z mnogimi drugimi častniki in vojaki.

Nemška razstava v Ankari

Ob otvoritvi razstave nemške gradbene umetnosti v državni razstavni palači v Ankari pod pokroviteljstvom turškega ministrstva javnih del je nemški poslanik von Papen v nagovoru na zbrane dostojanstvenike naložal, da je prav gradbena umetnost ustvarila svoja najznamenitejša dela v največjih dobah človeške zgodovine. Zato je prav, da pokaže svoje uspehe na polju gradbene umetnosti narod, ki se, vori za svojo boljšo bodočnost. Govornik je naglašal, da bi morali vsi narodi, ki se zavedajo svoje civilizatorične odgovornosti graditi svoje bodočnost na temeljih socializma. Razstavo nemške gradbene umetnosti v Ankari je organiziral generalni gradbeni inšpektor minister Speer.

Moda

Moda skrbi, da moškimi ni treba vedno menjavati misli o eni in isti ženski.

Vitke ženske so hrbtenica mode, polne ženske pa njen hrbet. Odkar ni več grdih žensk, temveč le slabo oblečene, so lepe ženske jezne na modo.

Moda erotizira življenje. Če objavemo obleko za 3000 lir, spoznamo prepozno, kdo je v obleki.

Večerne obleke so čisto tako indiskretne, da je vsaka zvedavost odveč.

»Nisem te prevarala. Saj imam vendar še vedno lanske kožuhe«

Krajci ženskega klobuka, ki pokrivajo oči, pomenijo: »Hočem, da me mnogi poznajo.«

Ženske padajo tudi v kratkih krilih. Gre samo za kakovost.

Svila slepi ljubimca, mož pa spregleda.

Biseri že davno ne pomenijo valute solz, temveč zlatnike.

Če je moda preveč enostavna, propadejo krojači, če pa je preveč komplicirana, so v konkurno močje.

Dekoltirana pisateljica siliti gospodu, ki je pozabil srajco.

Odkar so obleke tako drage, so ženske zopet strastne.

Lepota stvarstva je zaklad, iz njega le nam treba je jemati!

Tiho in mirno je še v prirodi in vendar je nešteto znamenj, da se v tej tajinstveni tišini poraja mlado leto. Bolj redko prodre sonce skozi goste megle in kamor se oko ozre, naleti na zastore oblaka, za katerimi se skrivajo venci grintavih visokim čerem podobnih planin, pohoščena gorovja in skromni hovi. Toda več se vedno bolj presledek med davi in drevi, raztegujejo se dnevi in vzlic naraščajoči, mili svetlobi se osvobodijo srce polagoma čuta otožne tesnobe vseli se pa vanj radostna nada in nemirno hrepenenje po lepših dneh. V do glednem času bo Stribog, ki zapoveduje vetrovom, razpršil meglice, zavladal bo vedr. Svetovit in ponovno bomo gledali pod s njim, jasnim svodom kmalu po svečanu preletu naše lepe domovine, njene visoke, v bleščeti belini se lesketajoče snežne k. zavalovljenemu morju podobno zeleno gorovje, med njim pa krotke, svetle livade.

Zima je vsekakor nujno zlo.

Ker pa ni zla, da bi ne bilo zraven trohice dobrega, nam hudi sneg in led pospešujeta razpad nešteto bitij tistinskega sveta, ki so v pozni jeseni legla na vlažna tla, k počitku brez vstajenja. Medtem ko opravljajo sneg in led in tudi dež, ki smo ga bili letos izjemoma deležni na svečnico, svoje delo bolj na debelo, se pa trudijo na površini zemlje kakor tudi pod zemljo nešteti pritlikavci med pritlikavci za temeljit razkroj na drobno. To so pravcati, nedvomno pa najmanjši kemki iz prastarega rodu glivic cepcljivk ki imajo v prirodi silno važno vlogo: brez njih bi se spremenili zeleni predeli v obupne puščave. Po mnenju učenjaka Osborna so samevale že davno pred pojavom katerega koli drugega življenja za časa zemeljskega praveka na naši, tedaj še pusti obli. Zdad morajo hteeti, svečan je kratak, v sušu se je pa napovedala Deva in do tedaj morajo biti mehke zelene preproge pretkane z neštetimi cveticami.

Tudi na našem večernem nebu je zapisano, da ni več daleč čas, ko nam pride Vesna v vas, kajti zgodaj že vzhaja na jugovzhodu

orjaški lovec Orion,

ki je v starih časih slovel po svoji lepoti. Prostrane poljane vsevirajo so mu bogovi poklonili za njegovo udejstvovanje. Sin je bil gospodarja nad morji, povodnega moža, zaljubljen je pa svojčas v boginjo Zario, ki dviga vsakodnevno z rožnatimi, nežnimi prsti temno tančico noči. Hitro ko se zmračí med 6 in 7. uro zvečer, se pojavlja nad obzorjem spo-

znamo ga pa lahko po pasu, v katerem se svetlikajo trije enaki demanti. Če potegnemo naprično na nas med zvezdami Betegeuze nad pasom in Rigel pod pasom premo, se nam prikaže podoba križa (:) v prvih, kasneje pa v navpični legi; še pet drugih zvezd pa tvori celotno ozvezdje. Vedno višje se vzpenja lovec na nebu, postava se zravna in ko lovi proti zapadu ga vidimo v vsej njegovi lepoti. V levici vtihi svoj kij proti Biku, ozvezdju, v katerem so zapopadeni tudi gostosevci, jata zvezdic, ki vzhaja v poletju in trdnopozni noči in ki jo pesnik Ilijade omenja pod imenom plejade v zvezi s padcem Troje. V taki noči so grški junaki neopaženo zapustili lesenega konja, v katerem so bili skriti sredi Troje, in iznenadili prezaupljive Trojanke. Pod lovecem, bežita zajec in golob, na levi pa spremeljata Orion dva psa. V višini glave (Betegeuze) je Mali pes, niže pa Veliki pes, ki mu je Sirij največja zvezda in na katero naletimo v podaljšku pasu na levo. Veliki pes stoji na obali vseмирskega morja, proti kateri priprada ravno ladja Argos (v obliki trikotila), zdaj prestavljena na nebo, svojčas je pa prijadral na njej junak Jazon iz Črnega morja po Savi in Ljubljani čez naše Barje do Vrhnik, od koder so mu ladjo prenesli na Adrio. Povesti starih Grkov ožive v našem duhu ter nas spominjajo časov, ko se je naše srce napajalo z »vzvišenimi čustvi sprčo podvigov junakov in njih posnemanja vrednih značajev. Obujamo spomine na vse, kar je bilo lepo, saj človeško srce potrebuje toliko lepote. Povsod je je dovolj, na nebu in na zemlji, samo najijo moramo z malo dobre volje in z nežnočutnim srcem!

Lenota nam opleniti srce, in ko bodo zavladali v vseh plemenitih srcih enaki pogledi na življenje v vsem na vse, tedaj bo nastopila za človeški rod ona pravljica, po srčni omiki porojena zlata doba, o kateri so govorili idealisti vseh časov.

Nrav lepo more nam vcepiti le lepota; S sredstvi drugimi doseči to — je zmotno.

1000 otrok je imel

Največ potomcev je imel nedvomno Sultan Mulej Ismail, ki je vladal v Maroku od 1672 do 1727. Imel je namreč 1.009 otrok. Tolklo jih je bilo mogoče dokazati, imel jih je pa najbrže še več. Vsakih 17 dni se mu je baje rodil en otrok, seveda je imel tudi primerno število žen odnosno ljubice.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

79. Kako se imenuje četvorica glavnih vseidliških fakultet?

80. Kakšna razlika je med električnim motorjem in dinamom?

81. Kaj so planetoidi (asteroidi), kolikšne velikosti so in koliko jih poznamo?

82. Da si osvežimo spomin na zgodovino. To pot prismo našim bralcem lepo priliko, da osvežijo svoje kulturno zgodovinsko znanje. Slike kažejo po vrstnem redu (od leve proti desni):

1. Julija Cezarja po prekoračenju Rubikona.

2. Wallenstein, ko je izvedel žalostno novico o vojnem porazu.

3. Georgea Washingtona v njegovem domu.

Slike vsebujejo razne nemogče stvari. Ali jih lahko naštejete?

Rešitve nalog 9. t. m.:

75. Briljant je brušen, prozoren dragulj, večinoma diamant.

76. Pesnitev »Sakuntala« je spenil Kalidasa v sanskritu.

77. K osončju spada devet velikih planetov (glej vpr. 73.). Za presajo njih velikosti navajamo sorazmerne velikosti njih pravih (ne navideznih, maksimalnih in minimalnih) ekvatorskih premerov. Če vzamemo za enoto pravi zemeljski ekvatorski premer, ki meri v resnici 12.757 km, imajo planeti naslednje prave ekvatorske premere:

Jupiter 11.186,
Saturn 9.469,
Neptun 4.155,
Uran 3.896,

Zemlja 1.000,
Venus 0.956,
Mars 0.533,
Merkur 0.376.

O velikosti Plutona, ki so ga odkrili leta 1930, še nimamo podatkov. Prikaže se nam kot zvezda 15. velikosti, tako da ga lahko vidimo le z najjačimi daljnogledi. Za sedaj smatramo Plutona za skrajni planet osončja.

78. Za misleče glave.

Ce bi voda tekla istočasno skozi vse tri cevi, bi se vodna shramba napolnila v eni uri in dvajset minutah.

Zimski motiv z Nizozemskega: oče in sinko na prijetnem potovanju po zamrzlih pretokih in jezerih

+

Po dolgotrajni, mučni bolezni nam je umrl dragi očka

Petrič Jože

ŽELEZNICARSKI NADSPREVEDNIK V POK.

dne 9. februarja 1943 ob 17.15 na kliniki splošne bolnice v Ljubljani.
Pogreb bo v četrtek, dne 11. februarja 1943 popoldne.

Vsi, ki ste ga poznali v njegovem idealno-poštrvovalnem delu ga boste ohranili v dobrem spominu.

Zagreb, Ljubljana, 10. februarja 1943.

MARIJA, žena; ing. OTMAR, BRUNO, FRIDA, MELITA, otroci
in ostalo sorodstvo.

SPORT

V slovo zaslužnemu sportniku

(Pokojnemu Ilirijanu Slavku Pretnarju onkraj groba)

Kakor iz jasnega nas je včeraj presenetila vest, da je odšel v večnost odvetnik iz Metlike g. Slavko Pretnar, zaslužni slovenski sportnik, o katerem smo ves čas, odkar je zapustil Ljubljano in dal aktivnemu sportu slovo, vedeli za gotovo vsaj to, da je zdrav kakor riba. Zdjaj ga ni več!

O Slavku Pretnarju kot vestnem poklicnem človeku in dobrem sportniku objavljamo že na drugem mestu nekaj besed — v slovo od preranega groba. Smatramo pa, da je prav, da temu zaslužnemu sportniku posvetimo nekaj vrstic tudi v tej rubriki, v kateri je bilo nekoč njegovo ime zapisano skoraj dan za dnem, zmerom s stalnim odmevom, da je poživovalen in vedno pripravljen zastaviti za svoj prvi in zadnji sportni klub Ilirijo vse svoje najboljšie sile. Kar je pomenila Ilirija v prvih povojnih letih za ves slovenski sport, toliko je pomenil Pretnarjev »Slavec« za njo v njenih lastnih vrstah. Videli smo ga — često tudi za zeleno mizo v bučnih razpravah za sportno misel in sportno pravico — na zelenem polju v vlogi nogometnega branilca, kjer ni poznal drugega cilja kakor samo reševje vsake še tako zapletene situacije, občudovali pa smo ga še bolj na atletskih mitingih in vseh različnih propagandnih prireditvah za »kraljico sporta«, toda povsod je bil enak: borec do zadnjega, nepopustljiv in zapisan sportnim idealom z vsem srcem. Kakor je znal zmagovati, tako je znal tudi prenašati poraze. Bil je eden prvih sportnikov med nami, ki so storiili slovenskemu sportu velike usluge, ne samo po svojih takratnih uspehih, ki so danes že večkrat obdelali, temveč še vse bolj po svojem zgledu, ki so mu navdušeni sledili: tisoči mlajših. In, kakor vemo, z lepimi uspehi!

S »Slavcem« smo preživeli vsa ona prva leta slovenske sportne zgodovine in prebrodili vse one težave in pretresljaje, ki so jih prinesli s seboj prvi početi aktivnega dela na sportnih terenih našega mesta kot središča in žarišča vsega sportnega gibanja v naši ožji domovini. Težak je bil ta začetek, mnogo težave volje in še več neizprane poživovalnosti — pa tudi hladne krvi in treznega premisleka — je bilo treba, da je stavba slovenskega sporta vendarle zrasla iz tal in so njeni prvi graditelji v poznejših letih že imeli zadostne, da njihov trud ni bil zaman. Počasi, toda vztrajno, z novimi in novimi ljudmi je slovenski sport le premagal vse krize in težave razvojne dobe in se polagoma s svojimi najboljšimi predstavniki že tudi uvrstil v mednarodne vrste. Ves ta razvoj je v zadnjih letih od daleč spremljal tudi Slavko Pretnar in prepričani smo, da mu ni bilo žal žrtv in truda, ki jih je tako bogato naložil v temelje slovenskega sporta. Žal pa je nam — še bolj zato, ker je bil kot sportnik in pristaš sporta odočen in nepremakljiv v vsakem svojem sklepu — da je kruta usoda tako kmalu posegla po njem, ker smo na tihem še zmedom računali, da se bo morada — bodisi tam na deželi ali pa spet v večjem središču — prej ali slej spet vrnil v sportne vrste. Slavka Pretnarja bi bili vsak čas sprejeli z odprtimi rokami!

Mnogo je že pozabljenega iz onih časov pred 20 leti in več, ko je »Slavec« oral ledino slovenskega nogometnega in lahkoatletskega sporta, toda tu in tam so le še ohranjeni skromni zapiski o njegovi zgledni delavnosti v vrstah belo-zelene Ilirije. Ne bomo utegnili poiskati vsega najbolj značilnega v njegovih nešteti nastopih in vseh mogočih razmerah, ne bomo niti približno mogli zbrati gradiva o njegovih tolikih sportnih podvigih, ki so bili za tedanje čase skoraj edinstveni, toda da bi nekoliko orisali Pretnarjev lik kot sportnika, bi hoteli ponatisniti nekaj izveščkov iz prvega slovenskega sportnega lista »Sport« (izhajal od julija 1920 do septembra 1922 v lastništvu Sportne zveze), ki pravijo med drugim:

»Na tekmi Viktorija-Hašk (Zagreb): Ilirija, ki je bila odigrana 27. junija 1920 in je ostala neodločena 1:1, sta bila prav dobra samo dva človeka, in sicer Pretnar I, ki je igral pol igre za dva moža...«

Ljubljanska nogometna podzveža je v septembru 1920 uvedla obvezne atletske mitinge, na katere je vsako društvo moralo poslati določeno število tekmovalcev. Za trening je bil vsem klubom na razpolago prostor SK Ilirije. Tak, so nekoč pravilno trenirali nogometaši, pobuda za to smotno delo pa je izhajala od Pretnarja.

Na tekmi na Haškovem igrišču v Zagrebu, v kateri je dne 18. avgusta 1920 reprezentanca Ljubljane tesno izgubila dvoboj z reprezentanco Zagreba z 0:1, je Pretnar I igral na svojem običajnem mestu desnega branilca. (Napad Zagreba je bil takrat sestavljen iz teh-le nekdanjih »kanonov«: Vragovič, Dubravčič, Solc,

Granec, Perška. Proti tej napadalni petorici in srednjemu krilu Cindriču je prejel »Slavec« takole oceno: Zlasti Pretnar I se je pokazal vnovič kot zanesljiva opora v moštvo.)

Prve atletske tekme so bile pri nas dne 25. septembra 1920. Po enomesečnem treningu so šli na start — predvsem vsi nogometaši in še nekaj ostalih, ki jih je prepirala živa propaganda na travniku — ta je bila v režiji Pretnarjevega Slavca — da je ta sportna panoga najkoristnejša. Na startu je bilo 105 atletov, v glavnem aktivnih igralcev nogometa. Na sporedu je bila tudi propagandna stafeta po mestu, ki je pomenila za Ljubljano senzacijsko in pol. Med izidi tega prvega mitinga čitamo: skok v višino z mesta: 1. Pretnar (Ilirija) 125 cm (med 6 tekmovalci); met krogle: 1. Pretnar (I.) 895 cm; tek z prečkami 110 m: 1. Pretnar (I.) 19,2; tek 100 m: 1. Pretnar (I.) 12,1 (18 tekmovalcev); skok v daljino z zaletom: 1. Pretnar (I.) 525 m; stafeta 4x100 m: 1. Ilirija (Pretnar in njegovi: Pogacar, Beneš, Lenassi) 51 sek. Tako je bilo na prvem mitingu na tekaštvu v znamenju zmage povsod, kjer je nastopil Pretnarjev Slavec.

V dveh zgodovinskih nogometnih tekmah Ilirije proti praški Slaviji (v dnevi 21. in 22. maja 1921) ob slovesni obnovitvi spominov na gostovanje istega češkega moštva leta 1912, ko je Ljubljana sploh prvič videla pravi nogomet, je bil Pretnarjev Slavec v odlični formi in obenem tudi kapetan Ilirije. Belo-zeleni so igri izgubili z 1:3 odnosno 2:4, toda bili so kljub temu vredni vse pohvale. Kaj bi bilo, če bi danes Slaviji iz Prage nasproti postavili vseh sto ali koliko ljubljanskih igralcev nogometa?

V poletni sezoni leta 1921. je Ilirija že kar priredila prvi samostojni atletski miting. Na tekmovalce so prišli samo domačini, vsega 68 tekmovalcev. Med točkami sporedu je bila ena najbolj napetih finale v teku na 100 m, kjer je Pretnar po ogorčeni borbi za prva zaostal za poznejšim slovenskim prvakom Perparjem s časom 12,2, zato pa je le še bil zmagovalac v skoku v daljino (5,22 m), v metu krogle (9,12 metra) ter (do četrtine) pri stafeti na 4x100 m, od katerih je bila prva ilirijanska s časom 51 sekund.

V sportnem tednu leta 1921. (od 7. do 13. septembra) so se začeli prerivati na najboljša mesta novi mlajši atleti, toda Pretnarjev Slavec je še zmerom igral nogomet, pa tudi na tekaštvu se ni dal izpodrinuti kar do zadnjega. Medtem ko so na kratkih progah že gospodarili Perpar, Beneš in Starc ter sta bila na srednjih in dolgih zmagovita Vidmajer in Čuk, se je Pretnar uveljavil še enkrat v stafeti 4x100 m, kjer je skupno z Vidmajerjem, Pevalnikom in Benešem potisnil najboljšo slovensko znamko od 51 sek. na 47,7. Prav tako si ni dal vzeti prvega mesta v skoku v višino brez zaleta s 125 cm, medtem ko je bil v metu krogle že »samo« tretji z znamko 9,485 m. Njegova posebna domena pa je bil petboj, kjer seveda razen Beneša ni imel nobenega resnega tekmeča. Predaleč bi nas vedlo, če bi hoteli še izpopolnjevati ta pregled in naj zastopuje tej nekaj podatkov, ki naj pokažejo, da je bil pokojni Slavko Pretnar eden naših prvih sportnikov, ki je užil vso resnico onega klasičnega izreka »Per aspera ad astra!« Toda on je vztrajal in si je po pravici zaslužil eno najčastnejših mest med slovenskimi sportniki!

Slava njegovemu spominu!

Sportni urednik.

Službene objave

iz urada ConI-a

Stev. I. Ljubljana, 6. februarja. ODBOR LAHKOATLETSKIH SODNIKOV namerava prirediti v tej meseca februarja predavanja za one sportne delavce, ki so dopolnili 21. leto ter imajo veselje do izvrševanja lahkoatletске sodniške funkcije.

Pismene prijave je treba poslati do dne 15. februarja na naslov: C. O. N. I., Ljubljana, Bleiweisova cesta 14, II. nadst.

V primeru, da bo dovoljno število prijav, bodo objavljeni datum, ura in kraj predavanj v »Jutru« in »Slovencu«.

Z Gorenjskega

V Vrbskem jezeru je utonil. Te dni je hotel neznan človek prekorati rahlo zamrznjeno Vrbsko jezero na nekem ozkem odseku. Led se mu je udril pod nogami in mož se je obupno boril, da bi se rešil iz vode. Ljudje, ki so ga videli, so brž oklicali na pomoč črtnike in gasilce, ki so res tudi prišli k jezeru, vendar nesrečo

niso mogli pomagati. Pretanki led ni dovolil nobenega približanja in tako je smrtomak utonil. Oblastva pozvedujejo, kdo je nesrečni utopljenec.

Prof. dr. Finsterer je predaval. V zdravniških tečajih v Celovcu in v Beljaku je predaval prof. dr. Finsterer o recidivnih težkočah po operaciji želodca in o njih zdravljenju. Obeh njegovih predavanj, ki sta bili zelo dobro obiskani, so se udeležili tudi gorenjski zdravniki. Celovski dnevnik pravi, da so zdravniki z veliko pozornostjo sledili izvajanjem slavnega kirurga. Njegovo predavanje je poglubo razumevanje in sodelovanje med operaterjem in zdravnikom, ki so bolnika že zdravili ali pa se mu zaupajo po operaciji, s čemer se goji ljudsko zdravstvo.

V Kranju so se poročili: tekstilni merilec Miha Planinc in Ana Mohorjeva, namestnik socialnega skrbstva Vinko Brenk in Vera Zemljarijeva, tekstilnik Franc Burin in Julija Podobnikova, mizarski poslovodja Viktor Pangerc in Pepca Mohorjeva, trgovski sodnik Ignac Vavpot in Terezija Dabererjeva, fotografski pomočnik Marjan Markič in Ana Bukovnikova, kmetovalec Anzemi Muri in Ljudmila Vrnikova, mizarski pomočnik Franc Teržan in Marijana Koširjeva, zapisovalec Franc Pledler in Danica Uršičeva, občinski uradnik Gabriel Mohor in Marija Svetina, železostrojar Stanko Janežič in Veronika Čarmanova, mizarski pomočnik Jakob Punceršek in Marija Oreškova, gradbeni delavec Anton Košlakar in Ana Hohnječeva, kmetovalec Janez Fajfar in Marija Trojerjeva.

Poulična zbirka za zimsko pomoč, ki je bila prirejena preteklo soboto in nedeljo, je potekala v znamenju globoke resnosti, s katero se Nemčija spominja Stalingrada. Pokrat niso prodajali nikakih odkupnih značk. Ne godba ne petje nista vzpodbudila prebivalstva k darežljivosti. Kajti — pišejo listi — kaj naj bi pomenile značke in vzpodbude sprčo največjega dogajanja, kar jih pozna zgodovina!

Iz Spodnje štajerske

60 letnico je praznoval v Gradcu spodnjestajski rojak študijski svetnik A. Alf Hainecchegg, ki ga listi čestijo kot enega izmed najboljših poznavalcev nemškega pesništva. Priredil je že mnogo večerov nemške poezije. V graškem ljudskem vseučilišču prireja nemške govorne tečaje. — V Mariboru pa je 6. t. m. praznoval 75 letnico b'viš ravnatelj nekdanjega mariborskega Kreditnega zavoda Josef Peyer. Pozna ga ves Maribor. Zavod se danes imenuje Ljudska banka.

Merjasec jo je napadel. Na veleposvetu v Limbušu je hud merjasec napadel 22 letno gospodinjstvo pomočnico Ano Slekovecovo in ji zadal nevarne rane s čekan. 34-letna Berta Filipčeva iz Maribora je pa prišla pod avto in dobila hude poškodbe na glave. Janez Kcsar z Meljske ceste se je ponesrečil pri delu in si zlomil levo koleno. V Lopatniku pri Dobrni se je pri prometni nesreči poškodoval 50 letni Franc Zabukovšek. 27 letni sprevednik Janez Markovič iz Nove vasi je bil nevarno ranjen v levico. Desnič, si je pri padcu zlomila 53 letna Marija Turšičeva s Pohorja. Poškodovanci se zdravijo v mariborski bolnišnici.

O brežinskem okraju je objavil prof. dr. Hans Pirchegger v nedeljski številki mariborskega dnevnika daljši članek. Omenja pismo, ki ga je grajski upravitelj poslal I. 1787 — torej pred 156 leti — takratni vladi. V pismu je obširno opisal kmetijstvo, ljudsko stanje in kmečko življenje v vsem brežinskem okraju. Pismo bo gotovo zanimalo tudi vse naše zgodovinarje in narodopisce. Mč se je pred 150 leti bal preobjudnosti. Dr. Pirchegger pa dokazuje, da se kljub naraščanju prebivalstva ni bati pomanjkanja ne v brežinskem okraju, ne kje drugod na Spodnjem štajerskem.

V št. Jurju ob južni železnici je pričel zobozdravstveno prakso dentist Franc Šetina.

NAROCITE SE
NA ROMANE

DOBRE KNJIGE!

Mali oglasi

Kdor išče službo plača za vsako besedo L — 30 za drž. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L 2.— Najmanjši iznos za te oglase je L 7.— Za ženitve in dopisovanje je plačati za vsako besedo L 1.— za vse druge oglase L — 60 za besedo, za drž. in prov. takso L — 60, za dajanje naslova ali šifro L 3.— Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Hišni posl
dobijo službo

Gospodinjstva pomočnica
zmožna vseh hišnih del
dobiti službo. Predpogoji: znanje italijanskega ali nemškega jezika. Javiti se od 9-12 ure v tise 3. Maja št. 11/1. 2149-1

Dekle
dobi službo v čističar-
ni. Izveštane prednost.
Naslov v ogl. odd. Jutra.
2233-1a

Mlado dekle
pošteno, vajeno vseh hiš-
nih del in tudi gostine,
sprejemem. Naslov v ogl.
odd. Jutra. 2227-1a

Gospodinjstvo pomočnica
iščem. Naslov pri upravl-
ju. 1821-1a

Služkinjo
z dobro plačo in hrano
sprejemem takoj za bol-
jšo gostino. Naslov v
ogl. odd. Jutra. 2212-1a

Dekle
pridno, pošteno, vajeno
vseh hišnih poslov, spre-
jemem takoj. Stančeva
ul. 6/I. 2201-1a

Služkinjo
z znanjem italijanske,
sprejemem takoj gostino.
Puntar, Logatec. Po-
možnosti nekaj kavejce.
2238-1a

Uradništvo
dobi službo

Gospodično,
izobraženo, po možnosti
z znanjem klavirja, spre-
jemem za uro ali dve
dnevno. Plača po dogo-
voru. Ponudbe pod »K«
dekliraj na ogl. odd. Jutra.
2222-2a

Pouk
nemški in angleški!
Za začetnike in napre-
dne. Zlasti pravilni izgo-
varjavi se posveča po-
zornost. Naslov v vseh
pol. Jutra. 2229-4

Pouk v harmoniki
vseh vrst. Cesta Viktor-
ja Emanuela III. št. 21.
vsako pritočje. 2169-4

Učiteljica
instruira učence ljudskih
in meščanskih šol. Pri-
de na dom. Cenjeni na-
slov na ogl. odd. Jutra
pod »Učiteljica«. 2206-4

Prodaj
Istrijsko brinje
nudi mo v Ljubljani in
Radoboli vasi, Sever &
Komp. 2158-6

Štedilnike
in triciklje
različne velikosti, dobav-
ljive po zelo ugodni ceni.
Gasogeno Merkur, Pu-
harjeva 6. 2231-6

Kupim
Gramofonske plošče
dobro ohranjene ali pa
v neuporabnem stanju kupim
in plača najvišje dnevne
cene »Everest«, Prešernova
ulica 44. J-212-M-7

Stalno kupuje in pro-
daja finejše
fotoparate
kakor: Contax, Leica,
Exakta, Rolleiflex in
druge. Foto Tourist —
Lojze Šmuc, Ulica 3.
maja 8. 2230-7

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Jutrovi oplasi
so naš najboljši
prodajalci in
nakupovalci

Smrekovo smolo,
čisto, prekuhanu, kupim.
Ing. Prezelj, Wolfova
ul. 3. 2176-7

Mačje kože
in začije, samo velike in
zimske — kupuje krmar-
stvo L. ROT, Ljubljana,
Aramova ul. 3.

Plinski štedilnik,
dobro ohranjen, kupim.
Ponudbe Erjavčeva cesta
1 a, nadstropje levo. 2215-7

Snežke, dežke
ali gumijaste škornje za
nizko peto šteje 36½ ali
37, dobro ohranjene za
deklice. Ponudbe pod
»Potrebna obutev«. 2211-7

Jedilni pribor
garnitura za 6 ali 12 oseb
kupim. Naslov v ogl.
odd. Jutra. 2235-7

Kolesa
Triciklje in cize
z gumijastimi kolesi, vse ve-
likosti in za vsako težo,
izdeluje Gasogeno Mer-
kur, Puharjeva 6. 2232-11

Damsko in moško
kolo
kupljeno 1. 1940., oba
malo vožena, v brez-
hibnem stanju, prodam.
Naslov v ogl. odd. Ju-
tra. 2214-11

V najem
za gostinjski obrat vza-
mem v najem ali odku-
pim po možnosti z in-
ventarjem in na prome-
tni žili v mestu ali izven.
Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod »Dobro plač-
nike«. 2221-17

Lokali
Vsi, ki imate
za oddati v najem ali
prodajo trgovske ali obrt-
ne lokale, gostilne, bte-
le, vskovrstna podjetja,
se obrnite zaupno na
mene. Imam vedno de-
narne in dobre intere-
se na razpolago. Do-
kazni uspehi. Rudolf
Zove, Ljubljana, Gleda-
liška ulica 12. 2224-19

Posest
Vilo
dvostanovanjsko, iščem v
najem. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Vila
v najem«. 2216-20

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Stanovanje
4-5 sob z vsemi pritlik-
lami, moderno v cen-
trumu, iščem za takoj
ali pozneje. Ponudbe pod
»Družna štiri osebe na
ogl. odd. Jutra. 2210-21a

Živali

Foksterjerja
resaste, 3 leta starega,
z prvostavnim rodovi-
kom in na smoti prav
dobro ocenjenega, pro-
dam. Ponudbe pod »Fok-
sterjer« na oglas. odd.
Jutra. 2200-27

Izgubljeno

Zapestna ura,
damska na rdečem tra-
ku se je izgubila. 50 Lir
nagrade najdlje pri
Upravi Jutra. 2203-28

Izgubljeno
v petek zvečer se je iz-
gubila zlata zapestna
ura na drap unjenem
traku. Poštenega